

1.

BALÁZSKA kétségbeesetten sírt keresztanyja karjai között. Nem tudta, hogy miért sír, aminthogy azt se tudta, hogy máskor miért nevet. Kéthetes korában az ember semmit se tud. Még azt se, hogy ember. Kár, hogy ebben az állapotban nem lehet konzerválni a csecsemőket. Milyen boldogan élnék végig az életet...

Balázska sírt és a pap kissé ideges volt. Ezen a vasárnapon rengeteg újszülöttet keresztelt és mindegyik sírt. A pap, mialatt Balázskával foglalkozott, elfilozofálgatott magában. Ő most megtisztít az eredendő bűntől egy emberpalántát és megnyitja előtte az örök boldogság kapuit. Miért lesz hát mégis boldogtalan a földön és az örökkévalóságban annyi ember? Hol hibázza el a dolgot? Ki tehet a boldogtalanságról?

S míg ekkép gondolkozott, a keresztvízzel megtette a szimbólikus keresztvetést. Balázska izget-mozgott, a pap szórakozott volt s így történt, hogy a keresztvízből egy csöpp se érte Balázs fejecskéjét, arcát és kis testének egyéb részét. A szenteltvíz lecsöppent mellette...

De ezt senkise vette észre. A pogány Kády Balázsból keresztény ember lett, keresztanyja ringatva vitte hazafelé az ünneplő pólyában, a pap elé pedig új kis pogányt hoztak.

2.

Balázs hamarabb tanult meg olvasni, mint kortársai és elemista korára szenvedélyes betű-baráttá vált. A leckéket ugyan nem szívesen olvasta, de a meséket annál inkább. Boldogan lapozgatott a felnőtteknek való könyvekben és egy-egy képnél sokáig megállott...

Volt apja könyvtárában egy tájképes mappa is. Ebben Balázs megtalálta a tengert. A fénykép dombról készült és valami csodálatos végtelen messzire lehetett látni róla. Semmi mást, csak tengert és eget, apró felhőket az égen és apró fodrokat a vizen.

— Ezt látni szeretném! — mondotta Balázs és megsímogatta kis kezével a képet...

A tenger utáni vágyakozását más dolgok is fokozták. Volt egy beteges unokatestvére, akit szülei minden évben hónapokra a tenger mellé vittek s ahonnan ez a fiú mindig lebarbulva, jókedvűen, frissen tért haza. Egy másik rokona pedig a haditengerészetnél szolgált, aki a világ minden vizét bejárta már és tengeri kalandokról, viharokról,

bálnákról, repülő halakról, bennszülöttek vadászatairól, csempész-hajókról mesélt csodálatosan szép és érdekes történeteket.

— A tengert szeretném látni . . . — mondta Balázs egyre gyakrabban és úgy vágyakozott a tenger után, ahogy csak egy gyerek tud vágyakozni a mesék tündérvilágába. Tengerről álmódott, tengert rajzolt iskolai füzeteibe és legboldogabb akkor volt, amikor egy betegsége alatt nagy csomó tengert ábrázoló képeslapot kapott. Nem tudta elképzelni, milyen lehet az a víz, aminek nincs vége, amin emeletes hullámok táncolnak és ami feneketlenül mély . . .

Egyszer aztán nagy-nagy boldogság érte Balázst. Tízéves fiú volt már, gimnázistajelölt. A negyedik elemi sikeres elvégzése után fülébe sugta anyuka :

— Balázs, a jövő héten a tengerre utazunk, nyaralni ! . . .

Azt az örömet ! Azt az izgalmat ! Azt a készülődést ! Azt a reménykedést !

Mikor a vonat elindult, anyukával kihajolt az ablakból és sokáig integetett a Perronn álló apukának . . .

A vonat pedig ment, robogott, sistergett előre, az ismeretlen világba, állomásokon, őrházakon át, egyre messzebb-messzebb, katógva, zakatolva . . .

Délután már magas, kopár hegyek közt jártak. Azokon túl van a tenger, a tenger !

Balázst a vonat ritmusos rázása elálmósította. Besötétedett. Késő este lesz, mire Fiúméba érkeznek és anyuka megígérte, hogy mihelyt látszik valami a tengerből, felkelti Balázst.

Balázs azonban oly édesen aludt, hogy anyuka nem állotta szavát és csak akkor keltette fel fiát, amikor már az állomásra befutottak.

Fiúme ! A tenger ! A tenger !

Az állomáson kocsiba ültek és elhajtattak egy szállodába, az előre lefoglalt szobákba. A szálloda nem a tengerparton feküdt, hanem egy meleg szűk utcában, de Balázs már is boldog volt, mert igazi matrózokat látott sétálni és mert a levegőben tengerszagot érzett.

— A tengert holnap reggel nézzük meg. Most lefekszünk — mondta anyu.

De nem feküdtek le . . .

A portásnál sürgöny várta őket. Apuka szívszélhűdésben hirtelen meghalt.

Anyuka elsápadt és megszorította Balázs kezét.

— Mikor indul a legközelebbi vonat Budapest felé?

— Húsz perc múlva, asszonyom.

Azonnal be a kocsiba, ki az állomásra, felugrás a vonatba és indulás vissza, az éjszakába, a hegyekbe, a szárazföld felé, a halott apuka felé . . .

Balázs nem látta meg a tengert . . .

3.

Apja halála után az a kis birtok tartotta el Balázst és édesanyját, amely az Alföldön húzódott meg egy kis tanyai ház körül. A birtokot anyja vezette hősies szorgalommal, de kevés szakértelemmel s mire beletanult a gazdálkodásba, a földön több adósság termett, mint búzakalász.

Balázs gimnazista éveinek szüneteit tölthette csak a tanyán, de érettségi után egészen odaköltözött s míg esténként olvasott, tanult, addig nappalait a földön töltötte, a vetés között. Minden búzaszálát ismert, minden rögnök tudta a helyét. Együtt dolgozott a paraszttal, kitanulta a széljárást, fáradhatatlanul járta az ugart. Ő, aki az iskolában közepesen tanult, itt egész lelkével a munkán csüngött; kitört belőle őseinek természete, a parasztvér.

Két év alatt odáig vitte, hogy az adósságok felére csökkentek s a föld engedelmességni kezdett az erélyes kezeknek. Megjavult, meggyarapodott a termés, ügyesebben értékesítette, a jövedelmet jobban használta fel.

Húszéves korára igazi gazda lett belőle, aki jobban ért a szántáshoz, mint sok régi földműves. Minden szeretete, hite, törekvése, munkája a földé volt, abba adta bele fiatalsága egész hevét, attól várta öregsége minden eredményét. S míg más húszéves fiú táncol, iszik, szórakozik, szerelmeskedik, addig Balázs minden hajnalban a búza zsendülését leste s minden alkonyatkor az eget kémlelte, hogy ad-e éltető napot, éltető esőt az ő gabonájának.

Ez a nyár napot sokat hozott, esőt annál kevesebbet. Májusban már kánikulai meleg volt, állat-ember lógó nyelvvel járt a fátlan földeken s a nap kegyetlenül ontotta a meleget. A falu vén kovácsa, aki fölöttébb babonás volt, meg is jósolta :

— Mögég ezön a nyáron mindön, majd mögláti a fiatalúr. Tűzbe sültünk álmomba minnyájan, ez nem jelent jót!

— Tartsa meg a jóslatait, öreg. Én nem félek az álmoktól.

Az álmoktól nem is félt Balázs, de a szárazságtól igen . . . Tavasszal annyit fektetett a birtokba, hogy azt csak jó termés tudná kihozni. Ha az idei nyár sikerül, nincs több adósság. De ha nem sikerül, elúszik a föld, a ház, az élet . . .

Sikerül, vagy nem sikerül: ezek a kérdések az égnek voltak szegezve. A föld elvégzi a magáét. A földet meg lehet dolgozni. De az égen nem fog kapa-kasza s az ég osztja el a napot és a vizet . . .

Júniusban jött néhány esős nap. Nem sok víz esett, csak szergett, de mindenki fellélegzett tőle.

Ezzel azonban ki is adták a fellegek minden erejüket. Egy szem nem sok, annyi se esett több egész nyáron.

A föld megrepedezett, a gabona elszáradt, tikkadtan támolyogtak a csenevész szárazon a forró búzafajok. Por ült a vetésen, mozdulat-

lanul lógott a levegő hétszámra a jegenyék felett. Néha egy-egy meleg szél megzavarta a port, reményt röpített a csüggedő földtűrők felé, aztán elmúlt az is.

— Vízet, Istenem, vizet adj! Egy kis esőt, amiből neked annyi van — imádkozott Balázs és térdenállva könyörgött a szentekhez, az angyalokhoz, mindenkihez, aki ott fenn lakozik, a templomtornyon túl, az égető napon túl...

De gyöngé volt a hangja.

Az egek csatornái kiszáradtak.

Nem hullott víz a tikkadt földre más, csak verejték...

A vetés tönkrement.

Az adósság száguldva növekedett...

Következő tavasszal már nem Kády Balázs túrta a földet a kis tanyaház körül.

4.

Huszonyolcéves volt, mikor a frontra került. Néhány ősz hajszállal a halántéka körül, néhány mély ránccal a szeme alján és néhány szomorú emlékekkel a szíve mélyén indult neki a háborúnak.

A háború első két évét sérülés nélkül úszta meg, csak valami rettenetes fáradtság vette rajta erőt, nem is annyira testi, mint inkább lelki fáradtság; vágyódás valami tiszta, meleg, puha, finom, fehér élet után, aminek éppen az ellenkezőjét élte át az utolsó években.

Harmincéves volt, mikor a feldult Lengyelországban járt csapataival Kády Balázs főhadnagy. Felégetett falvakon, rommálott városokon vezetett át útja és fásultan ülte meg lovát, amely fáradtan vonszolta sáron, poron, kövön keresztül.

Ezen a vidéken különös kegyetlenséggel pusztított a háború. A falvakban sehol élőlény, a fák letarolva, romok, üszök, halál...

Az egyik falutól néhány kilométernyire magányos úriház állott. Közvetlenül egy domboldalhoz támaszkodott, amely félköralakban vette körül, mint valami öböl. Az egyemeletes kastély aránylag keveset szenvedett a tűzharctól. Vannak ilyen véletlenek a háborúban. Néhány lövés a homlokzaton, lehullott vakolat, repedések a falon, égés nyoma a tetőn, törött ablakok, de a ház belseje ép.

A házban Lambicky lovag lakik, egy ősrégi nemes lengyel. Az öreg inkább az ezerszeres halálnak tette ki magát, semhogy elhagyta volna a címeres kastélyt, a régi képeket, a drága bútorokat és mindent, ami az ő és a családja egész életét jelenti. S most, hogy az offenzíva elmúlt és a front elhúzódott északnak, Lambicky Mária is megérkezett, az öreg lovag leánya.

Kády a kastély előtt elvonultában megállott a ház előtt és orvosságot kért egyik beteg legénye számára. Az öreg Lambicky elé vezették, aki ősei képcsarnokában fringiák, páncélok, mordályok között ült egy magashátú faragott székben. Mellette állott a leánya.

Kády alig tudta elmondani, mit akar. A szőke, világosbőrű, kékszemű, karcsú, illatos fiatal leány úgy cseppent fáradt, fásult katonaeletébe, mint valami váratlanul megvalósult tündérmese. Elpirult, dadogott, a szíve hevesen vert és majd elszédült a leány parfómjétől, sugárzó fiatalságától, szépségétől, hangjától, nézésétől. . .

A leány a lángolószemű magyart kíváncsisággal, rokonszenvvel nézte és beszélgetni kezdett vele.

— Milyen jó néha intelligens és barátságos emberekkel találkozni errefelé. . . Úgy félek, folyton és úgy örülök, ha egy-egy rokonszenves tiszt felénk vetődik és életet hoz ebbe a zord világba. . .

— Nem is képzeli, kisasszony, milyen jól esik ilyen finom női hangot hallani egy nyersséghez szokott katonafülnek. . . Beszéljen még. . . Mondjon még valamit!

— Szívesen beszélgetnénk önnel, főhadnagy úr és örülünk, ha velünk vacsorázik ma este — mondta Lambicky. — Önök úgyis a faluban pihennek most és estére talán módja lesz egy kicsit rendbe is szedni magát, úgy-e? — tette hozzá mosolyogva.

Kády akkor kapott csak észbe. Fülíg porosan, piszkosan, ötnapos szakállal állt Lambickyék előtt. Megköszönte a meghívást és elrohant. Kezet se mert nyújtani a leánynak. Égette a piszok és alig várta, hogy a faluba érjen.

Falu! Ember nem lakott benne, csak szétlőtt falai meredeztek itt-ott. Kády kiválasztott egy olyan házat, amelynek teteje még nem dőlt be, ott kicsomagolt, kinyújtózkodott és levetkőzött.

— Jani! — mondta a legényének jókedvűen —, ma este lányos-házhoz megyünk vizitbe!

— Igenis, főhadnagy úr — mondta Jani és hunyorított hozzá.

— Vízet! Sokat, fürdeni, borotválkozni. . . Aztán kitisztítod a ruhámat, a cipőmet olyan alaposan, mintha ettől függne, hogy megnyerjük-e a háborút!

Jani összecsapta a bokáját és elsietett. Balázs pedig kirakta a holmiját, cigarettára gyújtott és türelmetlenül várta a legényt.

Jani egy félóra múlva fáradtan tért vissza.

— Főhadnagy úrnak alássan jelentem, nincs víz!

— Mit beszélsz?

— Nincs víz. A kutak szét vannak löve, a legénység a kastélyból kapott bort issza, de víz nincs ezen a fránya vidéken egy csepp se.

— Hű, a mindenségét! Hát most mit csináljak? Te, nekem előkeríts valahonnan egy vödör vizet, mert az életem függ tőle, érted-e?

Jani maga mellé vett még két bakát és elindult velük vizet nyomozni. De ezen a köves vidéken egy szemernyi sincs. Eredmény nélkül tértek vissza a toporzékoló Kádyhoz.

— Ide hallgass! — ordít rá Kády. — Most felülsz a lovamra, magaddal viszel egy vödört és visszavágtatsz azon az úton, amerre jöttünk. A domb túlsó oldalán áthaladtunk egy kis patakon. Ha meg-

szorítod a Csillagot, jó óra alatt odaérsz. Megmerited a vödört és jössz vissza. A lovat nem kíméled!

— Főhadnagy úr alássan jelentem, nem kérhetnénk inkább a kastélyból...

— Ne szólj közbe, számár! Ha Kády Balázs vizitbe megy egy kisasszonyhoz; nem kér tőle mosdóvizet! Indulj!

Jani sarkonfordult és egy perc múlva már hallatszott lova patáinak csattogása. Kády idegesen, izgatottan járt fel-le az üres falak között. Néha belenézett kis tükrébe és ijedten hőkölt vissza gyűrött, piszkos, fáradt arcától. Kezére nem mert ránézni, úgy félt fekete körmeitől. És utálta saját verejtékszagát.

Lambicky Mária! Tehát végre nő közelében lesz néhány órára, esetleg továbbra is, hiszen tartalékban van, talán hetekig itt maradhat ebben a faluban, ahova lassan majd visszatér az élet...

Ma este Lambicky Mária illatát szívja be. Milyen átlátszó fehér a bőre... a szeme milyen tiszta... az alakja szinte légies. A keze... vékony, hosszúujjú, ápolt kis kéz, néha símogatni is szokott bizonyára.

Két és fél óra szaladt le Balázs karkötőjén. A paták megint csattogtak: Jani!

Jani beront a szobába, karján a vödör.

— Főhadnagy úrnak alássan jelentem, itt a víz!

A víz! A víz...

— Gyorsan, ide a lócára... Gyertyát! Igy... tartsd a tükröt... hol a szappanom? Ne ügyetlenkedj, te! Tudod, hogy ki az a lovag Lambicky?

— Nem tudom, jelentem alássan.

— Számár vagy. Én se tudom. De a leánya...!

Levetkőzött és hozzá akart fogni a mosdóhoz.

Ebben a pillanatban valaki bejött a szobába. Kády hátranéz.

A parancsnoka: Schorff őrnagy.

— Szervusz, Kády! Lám, te ügyes fiú vagy, rekviráltál vizet ezen a pokoli vidéken! Én sehol nem találok.

— Lovon hoztuk, őrnagy uram!

— Bravó. Meg vagyok hiva ehhez az öreg lengyelhez itt a szomszédban és piszkos vagyok, mint egy disznó. Leszel szíves nekem átengedni ezt a vödör vizet, igen? Köszönöm. Szólj a legényednek, hogy hozza át a sátramba. Barátom, van ennek a vén lovagnak egy leánya... Szavamra, bármelyik bécsi szalonban szépségversenyt nyerne. Ha egy kis szerencsém van... Na, még egyszer köszönöm. Szervusz!

Szalutált, csapkodta csizmáját lovaglóostorával és füttyülve elment. Kády vigyázzban állt és nézte, mint viszi Jani az őrnagy után a vödör vizet. Nézte, nézte és egy könnycsepp gördült végig piszkos arcán.

— Jani nyergelj! A frontra megyünk!

Nekivágtak az éjszakának. Elhaladtak a Lambicky-ház kivilágított ablakai előtt és belevágtattak az ismeretlen sötétségbe. Aznap hajnalban esett fogságba Kády Balázs.

5.

Meggyötörve kezdte előlről az életet. Ismét az Alföldre ment Balázs, a föld, a messzeség, a végtelen fasorok szerelme. Jószágkormányzóságot vállalt egy uradalmi birtokon. Negyvenéves korára ősz volt, görnyedten járt, fogságban szerzett betegségek bántották és az életben szerzett fájdalmak gyötörték. Dolgozott, nem lelkesen, csak pontosan, mint egy gép.

Éjszakánként kiült a Tisza partjára, a töltésről nézte mozdulatlanul a vizet, a végtelenből fakadó, végtelenből ömlő vizet, amely élete döntő pillanataiban mindig hiányzik; a vizet, amely szép, jó, éltet, a vizet . . .

Szerelmes férfiakra különben is mély hatással van a víz. A mennybolt is, a fű, a virág, a szél, minden: de a víz talán leginkább, a maga sejtelmességével, romantikájával, kegyetlenségével, szépségével . . .

Kády Balázs szerelmes volt, a negyvenéves férfi komoly eltökéltségével, fanatizmusával, tántoríthatatlanságával. Szeretett egy asszonyt, akiről azt hitte, hogy az egyetlen, aki az ő számára termett, akit meg kell kapnia az élete árán is!

Az uradalom szélén kezdődött a falu. Ebben a faluban lakott a körorvos özvegye, Éva, huszonnyolc éves, barna, elegáns hölgy; falun élő, de nem falusi asszony, de leányos lélek, komoly nő; ember, az igazi «lélettárs».

Éva három évig volt felesége az orvosnak, három éve özvegy, szomorúan bánkódó özvegy. A férjét gyászoló nő és az életét gyászoló férfi megbarátkoztak és valami mély, benső rokonszenv fejlődött ki köztük.

És érezték, mint növekszik ez a rokonszenv lassan a dolgok fölé, a falu, a föld, a felhők fölé és mint válik belőle fiatalok és felnőttek végzete: szerelem.

De valahogy nem tudták egymás előtt tisztázni egymás érzéseit. Balázs, akit megtörték a szenvedések, nem volt olyan bátor a nőhódításban, mint azt minden nő minden férfitől elvárja és Éva sokkal tartózkodóbb volt, semhogy közeledni tudott volna.

Balázst elkeserítette, hogy Évát közönyösnek látta. Évát idegesítette, hogy Balázsból nem tör ki az a vallomás, amit olyan jól esett volna hallani; amit olyan jól esett volna visszautasítani és aztán vonakodva mégis elfogadni.

Őszre pedig döntésig értek a dolgok. Éva nem bírta tovább a falusi magányt, a tétlenséget, a bizonytalanságot és elfogadta egyik

gazdag rokona ajánlatát, aki háztartása vezetésére és gyermekei nevelésére Amerikába hívta.

Felkészült a nagy útra. Ez a készülődés talán Balázsban is megérleli a döntő elhatározást, amely oly sokáig késett.

Hétfő reggelre volt kitűzve Éva útnak indulása.

Vasárnap délutánra Balázs találkozót kért Évától.

Ezen a találkozón el kell dölnie mindennek. Ha Éva eljön, elmondja neki egész életét, kiönti egész szívét, letérdel előtte a sárga levelekre és könyörög: maradjon itthon! Legyen a felesége!

De, ha nem jön el, vagy ha nemet mond...

Éva maga se tudta, mit vár ettől a találkozástól. Ha Balázs barátsága csak férfimódra könnyelmű játék volt, az óceán majd lemossa emlékét. De ha szívből beszél, itthon marad... És a hajójegy visszautazik Amerikába.

Hat órakor volt találkozójuk a tölgyesben, egy keresztútnál.

Balázs már fél hatkor odaérkezett. Egyik cigarettát a másik után szívta el, kezeit zsebébe mélyítette és soha nem érzett izgalommal taposta a zörgő leveleket.

Óh, ha eljönne! Óh, ha nem jön...

Hat óra elmúlt. Egy-egy levél lassan perdült le az ágakról, mintha a percek múlását jelezné a levelek hullása. Tizenöt levél... negyedhét... harminc levél... félhét...

Félhét után öt perccel Balázs felnézett az égre.

Hát nem jött el!

Pár lépést beljebb ment a fák közé, revolvert húzott elő zsebéből, összeszorította fogait és mellébe lőtt.

Lezuhant a levelekre. Irtózatossá vált a fájdalom járta át. Elöntötte a vér. Lükettett a halántéka. Szeme előtt elhomályosultak a fák. Ereik majd szétpattantak. Halálsápadt lett. Élni! Vagy meghalni, vagy akármit, de a torka ég, nem tud nyelni, segítség, vizet!

Egy összetöpörödött anyóka járt az erdőben, galyat szedett. Az hallotta meg a nyöszörgését.

— Jézusom, ne hagyj el...

— Anyóka, gyorsan vizet, mert végem van!

— Jézusom, honnan vegyek én most vizet, nagyságos úr...

— Nem bánom, akárhonnán, csak hozzon, ha Istent ismer...

Megfúlok... Nem sok kell, csak egy csöpp a torkomba, a nyelvem hegyére... Egy pohár vizet!

— Nincs egy gyűszűnyi se, lelkem, de várjon, majd hazaszaladok segítségért!

Azzal eltipeggett, ahogy öreg lábai bírták.

— Egy pohár vizet! — sóhajtott Balázs, aki már nem látta se az anyókat, se az erdőt...

A pohár víz késett.

Balázs elvesztette az eszméletét.

Éva sietve jött a falu felől. Azok a vendégek! Majdnem háromnegyed órát késett... No de, ha fontos Balázsnak, csak megvárja, vagy elébe jön, vagy segít magán valahogy...

Megáll a keresztúton.

— Balázs!

Egy hang se.

— Kády! Kády!... Halló, Baláááás...

Sehol senki, semmi.

— Nem várt meg... Vagy el se jött...

Éva visszaindult.

— Nem várt meg... Vagy el se jött...

Zsebkendőjével végigsímitotta arcát és sebes léptekkel tartott a falu felé.

Negyedóra mulva Balázst eljött az anyó és két férfi. Óvatosan felemelték, a viskójukba vitték. Levetkőztették, lemosták.

Él!... De nincs eszénél. Lázában beszél.

— Félhét... feleségem... meghalok... nem szeret... hullnak a levelek... félhét...

Dobálta magát. Alig tudták lecsillapítani. Aztán hosszú, nyugtalan álomba merült.

Másnap reggel Éva elutazott Amerikába.

6.

— Április. Zuhog az eső.

A jószágkormányzói lakás hálószobája félig lefüggönyözve. Az ágy előtti széken ül egy krétafehér arcú asszony és összekulcsolt kezekkel mereven néz az ágyra. Az ágyban sápadt, aszott férfi. Nehezen lélegzik. A homloka verejtékes.

Az ágyban Kády Balázs haldoklik.

Tíz évvel ezelőtt hosszú hetekig lebegett élet-halál között egy revolvergolyó miatt. De győzött a fizikum: felépült.

Aztán eltelt pár esztendő és megint győzött a fizikum: meg-nősült.

Feleségül vett egy pesti leányt és lehozta a tanyára.

A mézeshetek elmúltak... Az asszony nem tudta megszokni a falut, a férfi ingerlékenységét. A férfi nem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy nem ez az a nő, akit neki szánt a sors...

A férfi beteges volt. Az asszony fiatal.

Most, ötven esztendőskorában, meg kell állapítania, hogy a legelső néhány hónaptól eltekintve, ötéves házasságuk alatt soha, egy percig nem voltak boldogok.

Balázson végigszántott a sors... Mintha tankok gördültek volna át rajta végeláthatatlan sorban...

Balázs nem boldogságra született. Hol hibázta el a dolgot? Ki tehet arról, hogy ő boldogtalan? Mikor dőlt el a sorsa...?

Kády életének utolsó tíz esztendeje betegségek szakadatlan, egyre fokozódó sora volt. Az a golyó a mellben, az a tüdejét támadta meg. Idegei réges-régen: roncsok. Kedélye a régmúlté. Morózus. Szótalan. Ingerlékeny. Pessimista.

És ez az ember mert fiatalasszonyt a sorsához kötni, aki csupa életerő, jókedv, temperamentum, élnivágás...

Gyerekek nincsenek.

Néha hónapokig nem szólnak egymáshoz. Gyűlölik egymást. Nem válnak el, mert nincs hozzá erejük és mert mindketten érzik, hogy úgyse tart már sokáig.

Sokáig tartott... Öt évig!

Kády Balázs ötvenéves és haldoklik.

Odakint irtózatos vihar dúl. Már egy hónapja esik. A Tisza félelmetesen megáradt. Fákat, állatokat sodor magával, haragos, szennyes, tajtékos a hulláma. A töltés sok helyen repedezik. Sürgős segélycsapatok jelennek meg itt is, ott is. Minden mellékfolyó dagad, az özőnvíz nem akar elállni, a tanyavilág sárban úszik, a talajvíz mindenütt feltör, a nádviskók omladoznak.

Ömlik az eső.

Ömlik a verejték Kády Balázs homlokáról.

Hörög és alig mozdul...

Az asszony mereven ül szemben vele és tágranyílt szemekkel, összeszorított ajkakkal nézi, néha letörli a verejtékező homlokot, néha megigazítja a párnát... Ez minden.

Kády Balázs már nem tud beszélni, de agya még dolgozik, sebesen, sietve, mert tudja, hogy nemsokára meg kell állnia.

A felesége arcát nézi Kády, ezt a szép, hideg arcot, amely oly sokat volt mellette és amely mégis olyan idegen számára.

... Mit szenvedtem! Mit kinlódtam! Mennyire szerettem volna szeretni és vágytam utána, hogy szeressenek. Mennyire nem találtam meg soha magamat. Se mást...

Az életem!

Gyerek voltam és vágyódtam, mérhetetlenül vágyódtam a tenger után.

Fiú voltam és egy kis eső megmentett volna.

Fiatalember voltam és egy vödör víz hiányzott a boldogságomhoz.

Férfi voltam és egy pohár víz megváltoztatta volna az életemet.

Aggastyán vagyok és... és meg fogok halni... és itt ül a feleségem, tudja, hogy órák múlva elmegyek, örökre elmegyek... és nincs egy csepp könny a szemében...

... Egy kis víz, csak annyi, hogy éppen megnedvesedjék tőle a pupilla. Nem kell, hogy kicsorduljon, hogy végig ömöljék az arcon, nem, csak annyi, hogy megálljon a pillák szélén, a szem sarkában, ott rezegjen egy picikét és aztán akár vissza is szívódjék a szembe...

egy könnycseppet . . . Istenem, egy könnycseppet akarok csak a feleségem szemében . . . vagy a kutyáméban . . . vagy a cselédemében . . . valahol egy könnycseppet, amit értem ejtenek el, egy könnycseppet, hogy valaki mégis van, aki sajnál, aki meghatódik, akinek hiányozni fogok . . . egy, egyetlen egy könnycsepp megengesztelné ötven évem minden keservét, a vizek elmaradt áradatát ; egy, óh, egyetlen könnycsepp ! Istenem, add, hogy kibuggyanjon a feleségem szemén ez a parányi kis vizecske, Istenem, te, aki tengereket szárítasz el, folyamokat árasztasz ki, viharokat támasztasz, engedd, hogy ez a parányi víz megadassék nekem, a te haldokló szolgáltnak, hallod-e te, Isten, ordítok hozzád, egy könnycseppet adj, akarom, követelem ! ! . . .

A szobában hang se hallatszott. Balázs fogai csikorogtak, szája mozgott, de nem jött belőle szó. Kint ömlött a víz vastag sugarakban, bent száraz szemmel ült az asszony Kády Balázs vergődő teste, vergődő lelke mellett és nem tudott sírni.

És mikor Kády Balázs feje élettelenül billent mellére, az asszony szeméből a könnycsepp akkor se buggyant ki.

7.

Borzalmas viharban tartották meg a temetést. A felesége, a pap és egy-két béres, ez volt egész kísérete.

Mikor a temető felé haladtukban kiértek a faluból, a templom harangjait félreverte az őr. A Tisza áttörte a gátat.

A béresek sarkon fordultak és a valamivel magasabban fekvő falu felé rohantak. A pap megragadta az asszony kezét és maga után vonszolta. A kocsis leugrott a bakról, eloldotta a lovakat és a ministráns gyerekekkel szintén a domb felé rohant. A kocsi ott maradt egyes-egyedül, feketén, komoran, belsejében a fekete fakoporsóval.

És jött, zúgott, sistergett, bömbölt a víz, hullámozott, habzott, tajtékozott, egyre emelkedett, egyre dagadt, elöntötte a mezőt, az országot, száguldott, szélesedett, morgott, sikoltott . . . zuhogott az eső, süvöltött a szél, villámok cikáztak, a szennyes áradat rohant, dörgött az ég . . . és a víz elérte az egyedülálló halottas kocsit, feldöntötte és felkapta a koporsót a víz, Kády Balázs koporsóját, megforgatta és vitte a víz, sodorta, dobálta, ropogtatta . . . a víz . . . a koporsót . . .

A koporsó úszott a vad árral, mindig kisebb lett, recsegett, sóhajtozott, aztán . . . egészen . . . eltűnt . . .

. . . Elemésztette a víz, a víz . . . a víz . . .